

การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตภาคเหนือตอนบน

Development of the Structure of Preschool Education Center Operated under the Local Administration in the Upper North Area

จรรยา ขอดอโมงค์¹

กรรณทิพย์ นาควิเศษ² ศรดา ชัยสุวรรณ³ สกวนพงศ์ ชวนชม⁴

¹ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน (2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน (3) เพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน และ (4) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน มีการดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น โดยสอบถามหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน โดยผู้วิจัย ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและยืนยันรูปแบบโดยจัดกลุ่มสนทนา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนพบว่า ความจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการจัดโครงสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การแบ่งฝ่ายหรือสายการบังคับบัญชาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผลของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 สารสำคัญของรูปแบบ ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 5 เงื่อนไขของรูปแบบ ได้รับการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบและผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ระดับความคิดเห็นด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตภาคเหนือตอนบน

Abstract

The purposes of this dissertation aimed to, firstly, investigate the current and required situations of the development of the structure of preschool education center operated under by the local administration in the upper north area; secondly, to develop the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area; thirdly, to examine and confirm the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area, as well as to assess the appropriateness and possibilities of the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area. For data collection, research methodology was sorted into four major steps: in the first step, a questionnaire related to the investigation of the current and required situations of the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area was conducted with 338 respondents used as a sample group. In the second step, the development of the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area was outlined. In the third step, a focus group discussion was carried out with 16 education-related experts. In the last step, the possibilities of the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area were also assessed with 8 educational specialists.

The findings of the study revealed that the current and required situations found in the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area were mostly required in terms of the organizational structural management of the preschool education centers, and followed by the organizational chart of preschool education centers with its detailed job description. In addition, the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area was divided into five major parts: in the first part related to the rationale of model of the preschool education centers' organizational administration; in the second part related to the objectives of the structure; in the third part related to the main points of the structure; in the fourth part related to the guidelines of the structure, and in the last part related to its terms of condition of the structure. Also, the appropriateness and possibilities found in the structure of preschool education centers were mostly agreed in terms of examining and confirming the structure of preschool education centers' organizational administration operated under the local administration in the upper north area.

Keyword: Development of the Structure, Preschool Education Center Operated under the Local Administration, Upper North Area

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2553 เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเหมาะสมเต็มศักยภาพตามวัย เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสติปัญญา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2553 โดยได้แบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและ 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 : 37)

จากผลการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 15,014 ศูนย์ ระดับดี จำนวน 2,619 ศูนย์ ระดับปานกลาง จำนวน 363 ศูนย์ ควรปรับปรุง จำนวน 150 ศูนย์ และต้องเร่งปรับปรุง จำนวน 95 ศูนย์ จากสภาพปัญหาที่มีการประเมินคุณภาพงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าสิ่งที่ควรที่จะพัฒนา คือ ศูนย์ที่ผ่านการประเมินในระดับปานกลาง ระดับควรปรับปรุง และต้องเร่งปรับปรุง จำนวน 608 ศูนย์ จำนวนนี้อยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน ต้องเร่งปรับปรุง จำนวน 231 ศูนย์ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553)

เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2553 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายใน และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจากการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ปี 2557 เป็นการประเมินที่ไม่ตัดสินผล แต่เป็นการยืนยันสภาพจริง ให้ข้อเสนอแนะเพื่อสถานศึกษาได้นำไปจัดทำแนวทางพัฒนา และรวบรวมผลการประเมินเสนอต่อภาครัฐเพื่อใช้ผลการประเมินไปวางแผนการพัฒนาในระดับนโยบายต่อไป จากนั้น จะเริ่มประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อตัดสินผลต่อไป รวมทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการบริหารงานบุคลากรของศูนย์ การจัดประสบการณ์ในการพัฒนาผู้เรียนของครู ความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหารในเรื่องพัฒนาการของเด็ก ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัย การปรับปรุงและดูแลระบบการจัดการศึกษาทั้งด้านการพัฒนาเด็ก พัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อม พัฒนาการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและฝ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ และพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน

ประชากรคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 2,776 แห่ง ปีการศึกษา 2557 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดของเครชีและมอร์แกนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบขกกลุ่ม ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 338 คน ปีการศึกษา 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพ

ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนการเก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และนำไปส่งด้วยตนเอง ได้กลับคืนมาจำนวน 338 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น(Priority Need Index: PNI) จากข้อมูลทั้ง 2 ส่วน คือ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้สูตรการคำนวณ Priority Need Index (PNI) วิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นแล้วจึงเรียงลำดับจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด เป็น 3 ลำดับแรก

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 คือผลการศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนมาทำการกำหนดวิธีการและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนโดยผู้วิจัย ในขั้นตอนนี้จะได้รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน (ร่างรูปแบบครั้งที่ 1)

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบและรับรองรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ได้จัดกลุ่มสนทนาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนที่เป็นต้นแบบ จำนวน 8 แห่ง แห่งละ 2 คน โดยระบุตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 1 คน และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน รวม 16 คน

ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา ได้รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน (รูปแบบครั้งที่ 2)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักการศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการบริหารการศึกษาและเป็นผู้มีผลงานวิชาการทางด้านการบริหารการศึกษาจำนวน 8 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปสาระสำคัญเพื่อนำไปปรับปรุงรูปแบบ (รูปแบบครั้งที่ 2) ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับนำข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปนำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย

ผลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ผลการศึกษา ด้านโครงสร้างการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านเทคโนโลยีการจัดประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านภาระงานในการพัฒนาผู้เรียน พบว่า ด้านโครงสร้างการบริหารศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยและมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางและมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเทคโนโลยีการจัดประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านภาระงานในการพัฒนาผู้เรียน มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากและมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อหาค่า $PNI_{modified}$ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการใช้รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวม พบว่าสามารถจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นในการใช้รูปแบบการบริหาร จากค่า $PNI_{modified}$ ลำดับที่ 1,2,3 และ 4 ได้ ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านโครงสร้างการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก($PNI_{modified}=0.96$) ลำดับที่ 2 ด้านเทคโนโลยีการจัดประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($PNI_{modified}=0.61$) ลำดับที่ 3 ด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก($PNI_{modified}=0.40$) ลำดับที่ 4 ด้านภาระงานในการพัฒนาผู้เรียน ($PNI_{modified}=0.33$)

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 คือผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน มาทำการกำหนดวิธีการและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ในขั้นตอนนี้จะได้รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ได้รูปแบบครั้งที่ 1

ผลการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ผลการศึกษาขั้นตอนการตรวจสอบและรับรองรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ในการจัดกลุ่มสนทนา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนที่เป็นต้นแบบ ได้รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ได้รูปแบบครั้งที่ 2

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน และได้รูปแบบที่สมบูรณ์ ผลการประเมินความเหมาะสมพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านความเหมาะสมในภาพรวม มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด และในการประเมินความเป็นไปได้ พบว่าในภาพรวมมีระดับความเป็นไปได้มากที่สุด

ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผลของรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง จึงได้สร้างรูปแบบการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตภาคเหนือตอนบน

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อเป็นรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ 1) เพื่อนำเสนอแนวทางการนำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนไปใช้ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง และ 2) เพื่อนำเสนอเงื่อนไขของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบนไปใช้

ส่วนที่ 3 สาระสำคัญของรูปแบบ

1. องค์ประกอบของระบบ ดังนี้ 1) โครงสร้าง 2) บุคลากร 3) เทคโนโลยี และ 4) ภาระงาน
2. ปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วย 1) บุคลากร 2) เงิน 3) วัสดุและอุปกรณ์ และ 4) การบริหารจัดการ

ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยคำนึงถึง 1) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ได้แก่ ด้านการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้โดยหน่วยงานต้นสังกัด และด้านการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้โดยสถานศึกษา และ 2) ขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้โดยการเตรียมความพร้อมการดำเนินการตามแนวทางการประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ และการรายงานผล

ส่วนที่ 5 เงื่อนไขของรูปแบบขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วยบุคลากร เงิน วัสดุและอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ โดยเงื่อนไขของรูปแบบขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการบริหาร คือ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดย กำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจน กำหนดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ความร่วมมือในการบริหารงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดและงบประมาณจากชุมชน ควรมีความเหมาะสมและเพียงพอในการบริหาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ทราบเป้าหมายในการบริหารไม่ใช้เป้าหมายร่วมขององค์กร โครงสร้างและผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน ขาดการสื่อสารที่ดี ไม่ทราบหน้าที่และความรับผิดชอบ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมน้อย และขาดงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดและไม่สามารถระดมทุนจากชุมชน และหน่วยงานภายนอกได้

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน พบว่ามี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านเทคโนโลยีการจัดการประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านภาระงานในการพัฒนาผู้เรียน สำหรับการจัดโครงสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การกำหนดขอบเขตหน้าที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารจัดการนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหาร การศึกษาปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ได้กำหนดฝ่ายงาน เป็น 4 ฝ่าย ดังนี้คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร สอดคล้องกับทฤษฎี ลอว์เรนซ์ (2549 : 8) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้สรุปปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่าอุปสรรคการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีและเครื่องเล่นของเด็กในศูนย์มีไม่เพียงพอ ด้านบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการวางแผนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการสรรหาคัดเลือกและการบรรจุแต่งตั้งบุคลากร การจัดบุคลากรการพัฒนาการบำรุงขวัญและกำลังใจและการประเมินผลการทำงานของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ ฌูญมิ เล็กถวิลวงศ์ (2550 : 124) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านบุคลากรพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก สอดคล้องกับฌูญมิ เล็กถวิลวงศ์ (2550 : 124) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านบุคลากรพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ การประกันคุณภาพ การนิเทศให้แก่เด็ก

2. รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน โดยร่างรูปแบบที่มีองค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผลของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ สาระสำคัญของรูปแบบแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ และ

เงื่อนไขของรูปแบบ โดยสอดคล้องกับ นงลักษณ์ เรือนทอง (2550 : 190) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ มีหลักการและเหตุผล มีวัตถุประสงค์และสาระสำคัญ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องและเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

3. ตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ในการจัดกลุ่มสนทนา จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน โดยรูปแบบที่ได้เป็นรูปแบบฉบับสมบูรณ์ มีองค์ประกอบรูปแบบ คือส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผลของรูปแบบส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบส่วนที่ 3 สาระสำคัญของรูปแบบส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 5 เงื่อนไขของรูปแบบ ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวมจะพบว่าเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษา เป้าหมายปลายทางของทุกองค์ประกอบจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงไปของสังคมที่มุ่งเน้นคุณภาพของการศึกษา ในปัจจุบันมีการแข่งขัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องตระหนักถึงบริบทของสังคมดังกล่าว เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับเป้าหมาย และความต้องการของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป โดยสอดคล้องกับ บุญส่ง หาญพานิช (2551 : 92) ได้ศึกษารูปแบบและโครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากการลดทอนเวลาและเศษ โดยพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของรูปแบบนั้นๆ ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและนิษฐา ทรงจักรแก้ว (2552 : 102) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบการพัฒนาอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า รูปแบบการพัฒนาอาจารย์ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) โครงสร้าง องค์ประกอบและเนื้อหา 3) ขั้นตอนดำเนินการที่ใช้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

4. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ผลการประเมินด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านความเหมาะสมในภาพรวม มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด และในการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวมมีระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน สอดคล้องกับ พิมพ์เพ็ญ ยอดแก้ว (2551 : 122) การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลศรีวิชัย อำเภอฉะเชิงเทรา พบว่าการพัฒนารูปแบบจะต้องมี วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบ เพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงแนวทางการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และแนวทางหรือเงื่อนไขที่จะต้องนำไปปรับปรุงให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะต้องมีการพัฒนารูปแบบโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงได้รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการบริหารงานโรงเรียนโดยตรง ควรนำการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปศึกษารายละเอียดของแต่ละ

องค์ประกอบ และพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกรูปแบบในการบริหารงาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนได้จริง โดยเน้นแนวคิดเรื่องการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพ และการสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสภาพบริบทจริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และคำนึงถึงนโยบาย รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจของทุกฝ่าย มีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้ตามมาตรฐานต่อไป

1.3 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ควรนำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาและการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลในระยะยาวต่อไป

1.4 หน่วยงานอื่น ที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยสามารถนำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบอื่นได้

1.5 ควรมีการส่งเสริมให้นำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ไปทดลองและนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละภูมิภาคต่อไป

1.6 ควรมีการนำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ไปทดลองใช้ขยายผลกับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการบริหารต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในการนำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ไปทดลองใช้ในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละภูมิภาค เพื่อสรุปเป็นภาพรวมของรูปแบบและความถูกต้องเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ

2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน ที่ได้ในภาพรวมหรือแต่ละองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ควรมีการศึกษานำรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน นำไปใช้ในสถานศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาในแต่ละเขตและประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความแตกต่างกันของรูปแบบการบริหารต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ชนิษฐา ทรงจักรแก้ว. (2552). *การพัฒนาแบบแผนพัฒนาคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐภูมิ เล็กถวิลวงศ์. (2550). *การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต. กาญจนบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ทศดาว ลออโรจน์วงศ์. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.

นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษาคุณภูมิบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญส่ง หาญพานิช. (2551). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์

พิมพ์เพ็ญ ยอดแก้ว. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลศรีวิชัย อำเภอฉะเชิงเทรา. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)